

OSOBY

VOJTĚCH SYKORA, bohatý pražský sládek
 ADOLF, jeho syn
 VAVŘINEC JELÍNEK, sladomíček mistr u Sykory
 Stará VERONIKA, bývalá chůva nebožky Sykorovy manželky
 APOLEENKA DUBINSKÁ, od ní vychovaná
 Pan JAHODA, truhlářský fabrikant
 Baron ZEINICKÝ } hejškoué a Adolfovi přátelé
 Pan LAHŮDKA }
 Pan SPÁLEINÝ }
 LISKOVEC, dohlážitel při obecním úřadu
 PODHAJSKÝ, řametař ulice
 FILIP, jeho syn a truhlářský učedník
 Panna NANINKA } pražské děvečky
 Panna BARUŠKA }
 TONDA, řametičnický učedník
 FRANCOK, šencovský učedník
 Paní VOTRUBOVÁ, řelenářka
 Vdova HAVRDOVÁ, nosička
 PEPÍK } její děti
 TEREZKA }
 VÁCLAV, pomahač u Sykory
 HONZA, synek u Sykorové pivovaru
 Všeijaký městský lid. Nosiči. Dělnici. Děvečky. Etc.

Hra se děje v Praze za nynějších časů. Mezi 3. a 4. jednáním počítá se několik měsíců.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Malá sednička s nepatrným nabytkem. Vpravo stará lenoška. Vlevo stolek a židle, na stolek ohofelá svíčka ve sprostém svícnu a plechová lampička. Na kulisě dřeněné bící hodiny.

VÝSTUP PRVNÍ

Stará VERONIKA, sedle na lenošce, dřimá. APOLEENKA sedí u stolu a šije.

(Hodiny bijou tři.)

VERONIKA (se protřme)

Hned, hned — už jdu!

APOLEENKA

Jen zůstaňte, babičko!

VERONIKA

Což nezvonil?

APOLEENKA

To byly hodiny.

VERONIKA

Kolikpak je už?

APOLEENKA

Tři.

VERONIKA (se opět posadí)

A ještě nejde — snad jsem ho propásla?

APOLEENKA

Vždyť jsem já tu, a ještě jsem oka nezamhouřila.

VERONIKA

To se mladým očím jen tak někdy zdá a přece bývají pevně slepeny. Nynější svět nic nevydrží.

APOLEENKA

Já jsem své věci jista. Jen se podívejte, co jsem ušila.

VERONIKA

Když jsem byla ve tvých letech, měla jsem klapky jako ze železa; když bylo potřeba, nezapadly mi ani ve

čtrnácti dnech, a to jsem mohla ve dne v noci hlídat.
Vy jste nyčko docela z jiných kostí. Jdi už, jdi; lehni si.

APOLENKA
Teď to už za to nestojí.

VERONIKA
Copak si ale pan Adolf pomyslí? Toť bude vypadat,
jako bysme na něj čekaly.

APOLENKA
A což nečekáme?

VERONIKA
Já! Ale ty? — To je jiná barva. To by mohlo vypadat
jako vyzvídání nebo stíhání — a to by mladému ne-
vonělo; také nám do toho nic není — Bože uchovej!
My jsme jen služebné osoby.

APOLENKA
Však on si mne beztoho nevyšimne.

VERONIKA
Nemá také proč.

APOLENKA (*si vzdychne*)
VERONIKA

Bohaté oči mají jinou pastvu nežli sprostou sedmikrásu.

APOLENKA
Víš se ale také, že si bohaté oči už mnohokrátě jen
sprostou sedmikrásu vyhlídly.

VERONIKA
To bylo proti pořádku a málokdy pošlo z toho co
dobrého; na světě musí být chudoba i bohatství; každé
má něco pro sebe; at se jedno s druhým nemíchá.

(*Zvenku je slyšeti silné trnutí domovním zvonem.*)
APOLENKA (*rychle vstane*)

Tu je!
VERONIKA (*také vstane*)

Honem! posvětí mi na předsín. (*Běží ven.*)
APOLENKA (*ji sáhne a zůstane mezi dveřmi stát*)

Jen dejte pozor, babičko! Já tady počkám se světlém. —
Dej Bože, aby to dnes bez mrzutosti vypadlo. Starý
pán měl zas na čele ukrutanské mráčno — a my tu

88

beztoho již ani nevíme, jak jasný den vypadá. Však je
ale také pravda; trochu mírněji by mohl Adolf nabírat.

VÝSTUP DRUHÝ

ADOLF *elegantně oblečen, ale s patrnými známkami proheřené noci;*
cháze jeho je nejista. VERONIKA *ho vede a pečlivě podbírá.*
PŘEDEŠLÁ.

ADOLF
Ale u všech všudy — kam mě to vlečeš, stará megero?
Proč utekl ten dareba, co mi odvíral?

VERONIKA
Jen pojďte, pojďte, mladý pane, zde si hezky odpočínate.

ADOLF
Já chci ale do svého pokoje — tam si odpočinu nejlip.

VERONIKA
Dnes to už nepujde, mladý pane! Musíte vzít zavědk
s mou nepatrnou sedničkou.

ADOLF
Ale ty stará suvo, — copak ti to vlezlo do palice? Ještě
kdybysi byla o padesátku lehčí a onačjší —

VERONIKA
Ah pst, pst, mladý pane!

ADOLF
Anebo se chceš jako čarodějnice mladou krví omladit?

VERONIKA
Pane Adolfe!

ADOLF
Anebo — (*Všimne si teprva Apolenky.*) Ah hahaha,
nyčko ti rozumím! Ty ses chytla na stará kolena
dobrého žemesla! Tuť máš také něco mladého v su-
kynce. (*Bližší se k dnuce.*)

VERONIKA (*vstoupí mu do cesty*)
Ale, mladý pane, copak neznáte mou Apolenku?

ADOLF
Tvou —? Na mou věru, z toho pupenečku se udělala

89

roztomilá ružička, co jsem ji neviděl. Kdepak jsi vē-
zelo, poupátko?

APOLENKA

Já nevytáhla ani paty z domu; ale vy se nyní tak málo
doma zdržujete —

ADOLF

Že ani nevim, jaká hvězda by mi tady svítit mohla, —
vid? A jak se máš, moje hvězdičko?

APOLENKA

Děkuju, pane Adolfe. Ještě to ujde. Nynčko ale po-
slechněte babičku; ona to myslí dobře.

VERONIKA

Aspoň se tuhle posaďte. Je to kus nábytku po nebožce
paninámě.

ADOLF

Mlč! — na to mi nevzpomínej! Chceš, abych se zlobil,
že nemám na světě živou duši, kteráž by mi přála a
dobře se mnou mysliła.

VERONIKA

Aj, aj, cožpak je váš hodný pan otec?

ADOLF

Ten? — hahaha! Arci, ten je hodný — ten mi přeje,
ten by rád viděl, abych vedl život jako poustevník.
Nemluv mi o tom a doveď mě do pokoje.

VERONIKA

Dnes ne, mladý pane! — Byla by z toho miznotost. Já
schvalně na vás čekala. Pantáta se hněval, že jste zas
večer tak pozdě nepřicházel, — a řekl, že si na vás
počká. Zůstaňte tedy u mne; sem on nepřijde a do
rána se jeho hněv vykouží.

VÝSTUP TŘETÍ

SYKORA. PŘEDEŠLÍ.

SYKORA (*ještě venku*)

Počkej s lucernou na dvoře.

90

VERONIKA

I ty milé nebe! toť je pán.

SYKORA (*vejde*)

Co to znamená, Verunko? Od kterého času dáváte
mému synovi nocleh?

VERONIKA

Teprva dnes jsem se opovážila, pantátinku —

SYKORA

Chcete jeho noční toulání ještě podporovat?

VERONIKA

Já? I ty mé umučení — copak jsem já osoba, kteráž
v tom někdy zalbení mlvala? Toulání! Já chci, aby
mezi otcem a synem hořkost nevypukla; to je zlé
semení, a já bych nerada, aby se v tomto domě pořádk
plamenilo.

SYKORA

Tedy zadržte ruku, která ho rozsejvá. (*K Adolfovi.*) To
je tedy následek mé věrejší řeči?

VERONIKA

Jdi si lehnout — jdi, má děvečko!

APOLENKA (*si rozesvíti lampičku a odejde tise do pobochních dveří*)

ADOLF (*ienž se byl mezitím lenošky držel, nyní se posadí*)

Já napadl večer několik známých, kteří vědí, že je zejtra
můj svátek, — a ti mě nechťeli pustit.

SYKORA

Tvůj svátek? A ten má být vejmluvou tvého nepo-
kádku? — Ten den, který se nejktrásněji v tiché do-
mácnosti, u stolu otcovského slavi, ten má býtí zá-
stěrou tvého hejření?

ADOLF

Já se nezastírám.

SYKORA

Ha, ty nešťastníku! Což je tvé srdce již tak vyprahlé,
že se v něm žádné otcovské slovo neujme? Je ti čest
jako pouhá pleva — a jmeno řádného měšťana tak
jednostejně jako marná hračka?

91

ADOLF

Kolikrát jsem vám již povídal, že máte o těch věcech ještě smejšlení jako lidé, kterým se notný cop na zádech houpeval. Teď jsme ale živi bez copu, a jsem-li syn bohatého muže, chci také podle toho žítot mlt.

SYKORA

Zapovídal jsem ti kdy slušně vyraženi?

ADOLF

Snad abych chodil po šenkovně od nádenka k dvorštěpovi a pikslu s tabákem jim nabízel?

SYKORA

Kdo tě živi, toho cti; a často vězí v nádenické kazajce počivější tělo, nežli to je, které šampánským fláškám hlavy urážli. Mimo to máš naši domácnost — každé pohodlí —

ADOLF

A k vyraženi dlouhou chvíli. Či chcete, abych hrál s vámi zmrzlíka?

SYKORA

Aspoň by to bylo počivější nežli tvoje nynější hra, kteráž tě tak daleko přivedla, že tě cizí lidé před otcem skrývají.

ADOLF

Já se o to neprosil. Tohle jsem mohl snést také ve svém pokoji.

SYKORA

Ha, ty nestydatý!

VERONIKA (*chláholi ho*)

Pantatínku!

SYKORA (*vz. pamatuje se a sem tam přechází*)

VERONIKA

Nynčko není s mladým pánem dobře mluvit — nechte ho, až se prospí.

SYKORA (*roznícený*)

Co chceš ty se svou moudrostí? Až se prospí? Prospal já se? Hledí on na moje spaní? Nemusím jako noční

duch bloudit, chci-li s vlastním synem promluvit?

Kdyby se toho byla nebožka matka dočkala!

ADOLF (*se vzchopí*)

Kdyby! — Ano, pak bychme dozajista takhle proti sobě nestáli; ale od vás to není moudré, že mi na ni vzpomínáte; pak vidím ještě patrněji rozdíl mého tehdejšího a nynějšího života. Matka mě — mlouvala. (*Sklepne zase na lenošku.*)

SYKORA

A já tě není —? Pane vševědouce, odpusť mu ten hřích. Žena je žena, ta poslouchá, jen co srdce radí, — láska je její království; ale muž má na světě ještě něco většího, má svou čest, má své občanské jméno; to je dražší nežli všechny rozkoše, k nimžto srdce přivolí. A proto tě prosím — synu, já tě prosím — nezahláněj spaní z mých starých očí — neoplícej srdce moje trním — nekálej zachovalé jméno otce svého, nepzni své vlastní — pro památku tvé milé matky tě prosím — tvůj otec tě prosí — (*vezme ho za ruku*) dlouho jsem tě nedržel takhle za ruku — (*Pozná, že umrl.*) — Ha, ničemlku! (*Odmrší mu ruku.*)

ADOLF (*se probírá a vstává*)

Co je? Já všechno zaplatím.

SYKORA (*chytí ho za prsa*)

Svou krevi to zaplať, ale z mého domu nepujde tvou rukou ani bídný halit. (*Pustí ho.*) Já mám své staré srdce na jazyku — a ty jsi přitom hluchý, slepý, jak mně na posměch! Jdi si tedy — jdi! Míra mé dobroty překypěla — od této chvíle budu jen přísné váhy užívat. Co jsi podnes tropil, pochovám do hrobu zapomenutí a zapravím, co se nechá zapraviti; ale při prvním kroku na tvých starých cestách potká tě můj hněv a tomu se bez ourazu nevymkneš. Jdi — a spí až do polepsení. (*Běží ke vchodu.*) Václave, posvět mladému do pokoje!

ADOLF (*chce něco namítati*)

VERONIKA (*ho chláholi*)

Jděte, jděte, mladý pane! Vyspání je dobrá věc a boží

den zas všechno vyrovná. Provdázej Pánbůh! (*Váde ho ke otevřeným dveřím.*)

VACLAV (*se okáže na předání s lucernou a oběde Adolfa*)

SYKORA (*sem tam prude přechází*)

VERONIKA (*po malé přestávce*)

Pantatinku!

SYKORA

Co je? co chcete? Vaše vina, že jsem tady, — proč jste ho nenechala jít, kam patří.

VERONIKA

Pušte tu žluč mimo sebe. Pan Adolf je mladá krev, ta musí vybouřit.

SYKORA

Bouřit může, ano; nesmí ale přitom jako divá po hlavě skákat a o hanbu se otírat.

VERONIKA

Tomu nerozumím; já jsem sprostá osoba a myslím si jen, že musíme vespolek své křehkosti snášet, chceme-li mít —

SYKORA

Křehkosti? Je to nedbalé, hejřivé, popanštilé živobytí měšťanského synka pouhá křehkost? To je něco víc — a pro svou vlastní hanbu to nebudu ani jmenovat.

VERONIKA

Tomu nerozumím. Já si myslím, když je člověk bohatý —

SYKORA

Kdo je bohatý? Ten kluk?

VERONIKA

No, vy jste bohatý; to je přece všechno jedno.

SYKORA

Ne, to není jedno. Mám-li kus toho vezdejšího mamonu, tedy jsem ho pocitivě a s pomocí Boží vydělal a nedám ho prostopázně rozhazovat. U všech všudy, stará osobo, co vám to napadá, chtit toho kluka omejvat?

VERONIKA

I ty milé nebe, což jsem nenosila jeho matku na rukou a nebyl on její miláček?

SYKORA

Byl — byl, bohuzel; (*těžce*) on ji padne také na duši.

VERONIKA (*sepine ruce*)

Mé nebožce? Pantatinku, — co to mluvíte?

SYKORA

I vždyť je pravda. Nebožka myslila, že by nemohlo být naše dítě šťastné, když vyrostlo tak sprostě jako jeho otec. Hned mi ho také podle toho pokřtila. Já se těšil na Josefa nebo na Jána a dostal jsem cizopanského Adolfa. Celá naše domácnost musela mít tu proklatou novomódní barvu — a já jsem byl slabý muž, já se nemohl ženě opřít, protože mi celá v srdci ležela — ach, vždyť byla anděl i s tou svou slabostí —, a takéž rostl hoch jako proutí na panské louce, — a co jsem já za den na něm urovnal, to ona za hodinu zbožila.

VERONIKA

Ona byla mlující matka, pantatinku, — a vy nevíte, co to znamená.

SYKORA

Nevím, nevím! — a víte vy, co mlující otec znamená? Vy ženy máte na lásku jen míru opičí, a jestli se otec se synem pořád nemazlí, hned jste hotovy s ortelem, že ho nemiluje. Ale jeho denní starosti, jeho probdělé noci, aby bylo ze syna něco tádného, aby byl živ sobě i rodičům ke cti a radosti, o těch nevíte, těm nerozumíte.

VERONIKA

O prosím, pantatinku! Matka má také své starosti; ale nemluví o nich, když je nemůže dítě pochopit — když je ospalé, že se nemůže na nohou udržet, — s dovolením, pantatinku!

SYKORA

Já s ním mluvil už kolikrát, i když byl střízlivý —

VERONIKA

Mluvte s ním ještě jednou, pantatinku; láska nepočítá slova jako lakomec své poklady; udělejte jednou něco kvůli staré Veruně. Jáť jsem již jako pára nad hrncem — dlouho-li můžu ještě dělat? Bůh mě k sobě povolá;